

БУ № 3 р від 15.01.18

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертаційну роботу Гацької Дар'ї Олегівни
«Поширеність, структура, особливості перебігу, вікова еволюція алергічних
захворювань серед дітей та молоді Вінницької області», подану до офіційного
захисту у спеціалізовану вчену раду Д 26.552.01 при Державній установі
«Національний інститут фтизіатрії і пульмонології ім. Ф.Г. Яновського НАМН
України» на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за
спеціальністю 14.01.29 – клінічна алергологія

Актуальність теми дослідження. Алергічна патологія – глобальна медико-соціальна проблема у всьому світі. Поширеність її зростає з кожним роком і, за даними епідеміологічних міжнародних досліджень за останні роки набула пандемічніх масштабів (Ю.Г. Антипкін, N.G. Papadopoulos, 2016; M. Fröhlich, 2017). Так, близько 50 % населення Європи має склонність до розвитку алергічних реакцій. У більше ніж 10 % дітей реєструється алергічне захворювання, а у 30 % - хоча б один епізод алергічної реакції (J.G. de Monchy, 2013).

Погрозливою залишається ситуація з захворюваністю на бронхіальну астму (БА), атопічний дерматит (АД) та алергічний риніт (АР). За даними досліджень, проведених в Європі, поширеність БА у дітей серед загальної популяції коливається в межах 5-10 %, АД – 1-3 %, АР – до 20-30 %.

В Україні за даними офіційної статистики МОЗ України показники поширеності та захворюваності алергічною патологією у дітей не відповідають світовим даним і занижені майже в 10 разів, що свідчить про проблему гіподіагностики і потребує розробки заходів щодо раннього виявлення даної категорії хворих (О.М. Охотнікова, 2016; С.М. Недельська, 2016; Л.В. Беш, 2015).

Особливу значимість проблемі алергічних захворювань (АЗ) у дітей надає положення, згідно якого, з одного боку саме АД є першою маніфестацією так званого «атопічного марш» з послідовним високим ризиком формування БА (у 20-60 % хворих з АД формується БА), а також АР (30-45 % дітей в подальшому страждають на АР). Наявність цих захворювань у однієї дитини, як коморбідної патології, впливає на їх перебіг та обумовлює складність прогнозування та лікування даної категорії хворих. Крім того, не менш важливим залишається вивчення віддалених результатів перебігу алергічних захворювань з метою визначення ризику їх персистування в дорослому періоді життя.

Враховуючи існування регіональних, гендерних, вікових особливостей поширеності АЗ та недосконалість скринінгових програм щодо раннього виявлення даної категорії хворих, дисертаційну роботу Гацької Дар'ї Олегівни, яка мала на меті вивчити: поширеність, структуру, особливості перебігу, вікову

еволюцію алергічних захворювань серед дітей та студентської молоді шляхом проведення анкетування, клінічного та алергологічного обстеження, можна вважати актуальною та своєчасною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана в рамках науково - дослідної роботи кафедри фтизіатрії з курсом клінічної імунології та алергології Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова «Удосконалити, апробувати нові форми алергенів для місцевої специфічної імунотерапії алергічних захворювань (пероральні, назальні) і запровадити їх у практику» (номер державної реєстрації 0100U0004687). Здобувач була співвиконавцем зазначеної роботи.

Головний зміст дисертації та його оцінка :

Дисертаційна робота написана українською мовою, викладена на 205 сторінках машинописного тексту та складається зі вступу, огляду літератури, розділу описання матеріалу і методів дослідження, 4 розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, практичних рекомендацій, списку використаних джерел. Список використаної літератури містить 331 джерела, в тому числі 215 кирилицею та 104 латиницею.

У вступі чітко викладено актуальність проблеми, сформульовані мета та завдання дослідження, визначені об'єкт та предмет дослідження, описана новизна отриманих результатів дослідження та їх науково-практичне значення.

Розділ 1 «Огляд літератури» присвячений питанню поширеності та вікової еволюції алергічних захворювань: проаналізовано існуючі епідеміологічні дослідження щодо поширеності АЗ в різних країнах світу, вікових групах в зіставленні з даними по Україні; окремо представлено аналіз статистичних показників захворюваності та поширеності на БА, АР та АД; висвітлено стан проблеми вікової еволюції АЗ. Аналітичний огляд літератури свідчить про достатню компетенцію автора в питаннях, що стосуються проблеми, яка вивчається, і виступає теоретичним обґрунтуванням доцільності проведення представленого наукового дослідження.

У розділі 2 «Матеріал та методи досліджень» наведені групи спостереження, основні етапи і структура роботи, що свідчить про виважений методологічний підхід до проведення дослідження. Обсяг використаних методів дослідження та статистичної обробки одержаних результатів відповідає поставленим задачам та сучасним вимогам.

Розділ 3 присвячено вивченю поширеності симптомів АЗ серед дітей та молоді Вінницької області за результатами першого етапу клініко-епідеміологічного дослідження. Автор ретельно аналізує поширеність основних

симптомів АЗ та їх поєднання залежно від віку та статі. Дисертантом встановлено, що симптоми АЗ реєструвались серед дітей суттєво частіше, ніж у дорослих, а в структурі переважали респіраторні симптоми, які могли характеризувати наявність риніту/кон'юнктивіту та БА.

Представлено результати порівняльного аналізу поширеності симптомів АЗ серед дітей та дорослих. Статистично доведено суттєве зростання даних показників у всіх вікових групах респондентів та відсутність залежності від статі (окрім вікової групи 7-18 років, в якій симптоми АР реєструвались частіше серед дівчаток).

Розділ 4 дисертаційної роботи присвячений другому етапу клініко-епідеміологічного дослідження, результати якого дозволили підтвердити наявність АЗ лише у 17,1 % хворих і відрізнялось від даних першого етапу у 1,6 рази. Автором встановлено, що в структурі АЗ серед дітей та молоді переважав АР, а у дітей дошкільного віку – БА та АД. При цьому не виявлено вірогідної розбіжності показників поширеності всіх форм АЗ серед обстежених груп в залежності від їх статі. На підставі двоетапного клініко-епідеміологічного дослідження дисертантом отримані об'єктивні дані щодо поширеності БА, АР та АД у дітей та молоді, які відповідають світовим показникам і суттєво перевищують дані офіційної статистики для населення Вінницької області та України.

У розділі 5 наведені результати вивчення клінічних особливостей перебігу АЗ та сенсибілізаційного профілю обстежених дітей. Визначено переважання ерітематозно-сквамозної, ерітематозно-сквамозної з ліхеніфікацією форм АД та середньо-тяжкий перебіг захворювання, наявність кореляційного зв'язку між тяжкістю перебігу та поєднаною алергічною патологією.

Автором встановлено особливості АР у дітей та молоді, які характеризувались перевагою в структурі АЗ цілорічного АР легкого перебігу, який частіше реєструвався в дошкільному віці. Серед особливостей БА у обстежених дітей дисертантом визначено перевагу легкого перебігу і залежність тяжкості перебігу від наявності коморбідної алергічної патології.

Визначений автором спектр сенсибілізації обстежених хворих свідчив про наявність полісенсибілізації.

Важливим етапом дослідження було вивчення вікової динаміки розвитку АЗ у обстежених хворих, що представлено в розділі 6. Дисертантом доведено, що у 60 % дітей першою маніфестацією АЗ є АД переважно тяжкого перебігу. Встановлено зростання частоти сезонного АР в структурі АЗ та розширення спектру гіперчутливості до пилкових алергенів, також збільшення частоти тяжких форм БА у дітей шкільного віку.

У розділі «Аналіз та обговорення результатів дослідження» проводиться детальний аналіз та співставлення отриманих результатів з даними літератури. Одержані дисертантом результати стали підґрунтям до висновків та практичних рекомендацій.

Висновки дисертаційної роботи випливають зі змісту роботу і узагальнюють теоретичну і практичну новизну проведеного дослідження.

В практичних рекомендаціях вказано на доцільність застосування удосконаленої анкети-опитувальника для своєчасного виявлення алергічних захворювань.

Список використаних літературних джерел оформленний у відповідності до сучасних вимог.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у отриманні нових наукових даних, які стосуються поширеності АЗ у дітей та молоді Вінницької області, які відповідають світовим показникам і суттєво перевищують дані офіційної статистики для населення Вінницької області та України. Доведено динаміку суттєвого зростання даних показників у всіх вікових групах респондентів. Вперше в педіатричній практиці встановлено поширеність поєднаної алергічної патології серед дітей.

Визначено сучасний перебіг АЗ у дітей та молоді Вінницької області, що характеризується перевагою більш тяжких форм АД та легких цілорічного АР і БА. Встановлено залежність тяжкості перебігу від наявності поєднаної алергічної патології.

Отримано додаткові наукові дані щодо вікової еволюції АЗ, регіональних особливостей сенсибілізації та динаміки змін її спектру. Доведено зменшення частоти сенсибілізації до харчових та збільшення до інгаляційних алергенів, а також формування з віком полісенсибілізації.

Доведена доцільність та ефективність скринінгового анкетування з метою раннього виявлення АЗ серед дітей та молоді.

Практичне значення одержаних результатів.

Для покращення діагностики АЗ у дітей та молоді вперше в практику охорони здоров'я запропоновано удосконалену анкету скринінг-опитувальник.

Отримані об'єктивні дані щодо поширеності АЗ у дітей молоді Вінницької області дозволяють раціонально планувати надання спеціалізованої алергологічної допомоги дітям та молоді в даному регіоні.

Встановлені вікові особливості та еволюція перебігу АЗ у обстежених хворих дозволяє визначити групи ризику дітей щодо персистування та прогресування алергічної патології.

Таким чином, в дисертаційній роботі Гацької Дар'ї Олегівни удосконалено підходи до скринінгу та діагностики АЗ серед дітей та молоді, якими передбачено проведення анкетування та подальшого клінічного і алергологічного обстеження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність. В роботі використані сучасні методи дослідження, які здатні повною мірою вирішити поставлені завдання і свідчать про високий методичний та науковий рівень роботи. Робота виконана на достатній кількості випадків: 8105 анкетованих дітей та студентської молоді на першому етапі та з них 7784 осіб відібрано для другого етапу дослідження.

Статистична обробка результатів адекватна і відповідає вимогам наукової роботи.

Дисертація виконана згідно правил ІСНАлСР, Гельсінкської декларації (2008 р.) і Конвенції про захист прав і гідності людини у разі участі її у біомедичних дослідженнях, де вона виступає їх об'єктом.

Відповідність автореферату змісту дисертації. Автореферат написаний відповідно до змісту дисертації, в повному обсязі відтворює матеріали і положення роботи, відповідає сучасним вимогам.

Основні результати дисертації. За матеріалами роботи опубліковано 12 наукових праць, з них 10 статей (у тому числі 7 у провідних фахових виданнях, рекомендованих МОН України, 5 - у виданнях, що зареєстровані у міжнародних наукометричних системах Index CopernicusTM, Google Scholar), 2 – у матеріалах науково-практичних конференцій.

Недоліки дисертації і автореферату щодо їх змісту і оформлення.

Принципових зауважень до дисертації в цілому і до окремих її розділів не має.

Для дискусії та уточнення окремих положень дисертаційної роботи дисертантці пропонується дати відповіді на наступні запитання:

1. Як Ви можете пояснити збільшення частоти БА серед дітей 3-6 років, що було встановлено Вами, порівняно з іншими віковими групами ? Які особливості перебігу захворювання в даній віковій групі ?

2. Вами встановлено, що майже у половини обстежених дітей «алергічний марш» не відповідає типовому перебігу ? Що Ви вкладаєте в поняття не типового перебігу «алергічного маршу» ?

3. Згідно встановлених Вами особливостей перебігу та вікової еволюції АЗ серед обстежених, які хворі можуть бути віднесені до груп ризику по перsistуванню та формуванню тяжких форм алергічної патології ?

ВИСНОВОК:

Дисертаційна робота Гацької Дар'ї Олегівни «Поширеність, структура, особливості перебігу, вікова еволюція алергічних захворювань серед дітей та молоді Вінницької області» є завершеним самостійним науковим дослідженням, у якому наведено теоретичне узагальнення і нове практичне вирішення актуальної наукової задачі клінічної алергології – вивчення поширеності, структури, особливостей перебігу, вікової еволюції алергічних захворювань серед дітей та молоді шляхом удосконалення анкетування з подальшим клінічним та алергологічним обстеженням.

За актуальністю, науковою новизною, обсягом та методологією проведених досліджень, значимістю отриманих результатів дисертаційна робота відповідає вимогам 11 Постанови Кабінету Міністрів України „Про порядок присудження наукових ступенів” від 24 липня 2013 року № 567, які пред’являються до кандидатських дисертацій, а її автор гідний присвоєння наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.29 – клінічна алергологія.

Головний науковий співробітник відділення захворювань органів дихання та респіраторних алергозів у дітей ДУ «Інститут педіатрії, акушерства та гінекології НАМН України»,

Експерт МОЗ України
зі спеціальністі «дитяча алергологія»,
доктор медичних наук

Т.Р. Уманець

Підпис засвідчує, вчений секретар
ДУ «ІПАГ НАМН України»,
доктор медичних наук

В.С. Березенко